



Fővárosi Ítéltábla

6.Pf.20.051/2022/3.

A Fővárosi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyvéd címe, ügyintéző: dr. Bihari Krisztina ügyvéd) által képviselt felperes (felperes címe) felperesnek a Sulyok és Ádám Ügyvédi Iroda (ügyvéd címe, ügyintéző: dr. Ádám Attila ügyvéd) és dr. Horváth Tamás Lajos ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt alperes (cím3) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2021. november 17. napján meghozott 9.G.40.351/2021/3. számú ítélete ellen az alperes által 4. sorszámmal benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 12.700 (tizenkétezer-hétszáz) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] A 2008. szeptember 25-én szerződésszám. számon megkötött kölcsönszerződés alapján az alperesi jogelőd alperesi jogelőd gépjárművásárláshoz 120 hónap futamidőre 2.560.500 forint, svájci frankban nyilvántartott kölcsönt nyújtott a felperesnek.

[2] A szerződés részét képező szám1 Üzletszabályzat V.6. pontja a következőképpen rendelkezett: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt 'mértékadó devizanem' nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euro

esetében a mindenkori intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és Euro keresztárfolyamának változása.”

[3] A felperes 2017. december 6-án indított pert az alperessel szemben. Keresetében a Hpt. 213. § (1) bekezdés b-c) pontjai alapján a kölcsönszerződés, emellett a Hpt. 203. § (6)-(7) bekezdése és a Ptk. 209. § (1) és (4) bekezdése alapján külön az Üzletszabályzat V.6. pontja érvénytelenségének a megállapítását, az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását, és az alperesnek 304.093 forint megfizetésére való kötelezését kérte. Kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest a kölcsön felhasználásával vásárolt gépkocsi törzskönyvének kiadására, illetve ítéletével pótolja a gépjármű-nyilvántartásba bejegyzett opciós jog törlésére vonatkozó alperesi jognyilatkozatot.

[4] Az elsőfokú bíróság 9.G.40.750/2017/25. számon rész közbenső ítéletet hozott, amellyel megállapította, hogy a alperesi jogelőd és a felperes között 2008. szeptember 25. napján szerződésszám. számon létrejött kölcsönszerződés érvénytelen. Rész közbenső ítéletének indokolása szerint a szerződés nem tartalmazza az ügyleti kamat százalékos mértékét, ezért a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis, a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott semmisségi ok azonban nem áll fenn. Az elsőfokú bíróság kifejtette: a szerződéshez kapcsolódóan külön íven szövegezett árfolyamkockázati tájékoztatás nem készült, az Üzletszabályzat V.6. pontja pedig csak kockázattelepítésről és nem kockázatfeltárásról rendelkezett. Abból ugyanis semmilyen következtetés nem volt levonható a svájci frank/forint árfolyam változásának a törlesztőrészekre gyakorolt hatására nézve. Tekintettel arra, hogy a felperesnek adott, árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó tájékoztatás nem volt világos és egyértelmű, a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezései a Ptk. 209. § (1), (2) és (4) bekezdése alapján tisztességtelennek, és a 209/A. § (2) bekezdése alapján semmisek. A főszolgáltatásra vonatkozó feltétel érvénytelensége a teljes kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezte.

[5] Az alperes fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.485/2019/5-II. számon rész- és közbenső ítéletet hozott, amellyel az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletét helybenhagyta.

[6] A folytatódó eljárásban fenntartott keresete szerint a felperes 181,51 HUF/CHF árfolyam maximum alkalmazásával a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását, és alperesnek 1.518.856 forint, valamint 2016. augusztus 24-től a kifizetésig a jegybanki kamat kétszeresének megfelelő mértékű kamat megfizetésére kötelezését kérte.

[7] Az alperes érdemi ellenkérelme szerint a 20% árfolyam-maximalizálás túlkompenzálja az elszenvedett hátrányokat, és a fogyasztó jogalap nélküli gazdagodását eredményezi. Az érvényessé nyilvánítás során a forint alapú elszámolást kell alkalmazni, amely alapján a felperes túlfizetése 296.154 forint.

[8] Az elsőfokú bíróság ezt követően hozott ítéletével a alperesi jogelőd és a felperes között 2008. szeptember 25. napján szerződésszám számon létrejött kölcsönszerződést akként nyilvánította érvényessé, hogy az ügyleti kamat induló százalékos mértékét 9,661 százalékban határozta meg, és a svájci frank - forint átváltási árfolyamot 181,51 forintban maximalizálta. Az alperest a felperes javára 656.400 forint és 2019. augusztus 17. napjától a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamatnak megfelelő késedelmi kamat megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az alperest az állam javára 78.315 forint le nem rótt eljárási illeték, a Gazdasági Hivatalának felhívására pedig 230.500 forint előlegezett szakértői díj megfizetésére kötelezte, és megállapította, hogy az ezt meghaladóan le nem rótt 78.315 forint eljárási illetéket és állam által előlegezett 230.500 forint szakértői díjat az állam viseli.

[9] Ítéletének indokolása szerint a kölcsönszerződés érvénytelenségét jogerős rész- és közbenső ítéletében a bíróság már megállapította. A Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján az érvénytelenség jogkövetkezményeként az ügyleti kamat százalékos mértékének meghatározásával és a szerződésben rögzített kamatmérték forintosítási fordulónapig történő érintetlenül hagyásával a deviza átváltási árfolyam maximalizálásával a szerződést érvényessé nyilvánította. A bizonyítékok értékelése során utalt arra, hogy az induló ügyleti kamat kiszámítható volt, és annak a perben kirendelt szakértő által meghatározott mértékét a felek nem vitatták. A bíróság álláspontja szerint a szerződéskötés körülményeire, a szerződésben foglalt tájékoztatás teljes hiányára figyelemmel indokolt, hogy az árfolyamváltozás következményeit a felperes legfeljebb 20%-ig viselje. A bíróság kiemelte, hogy átlagos fogyasztóként az inflációs adatokat a felperes nem ismerhette. Álláspontja szerint svájci frank alapú hitel esetében a lakóingatlanok kényszerértékesítésének rendjéről szóló 2011. évi LXXV. törvényben meghatározott 180 HUF/CHF árfolyamból lehetett kiindulni. Figyelembe vehető volt továbbá a 2014/17 EU Irányelv 23. cikkében meghatározott 20 % mértékű árfolyamkockázat, melyet az uniós jogalkotó szerint a fogyasztó tájékoztatás hiányában is viselni köteles. Tekintettel arra, hogy a felek nem forint, hanem deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek, a szerződés alapján fizetendő törlesztőrészek összege és az ügyleti kamat mértéke sem volt a forint alapú kölcsönökkel összevethető. A túlfizetés összegével az alperes jogalap nélkül gazdagodott, ezért a bíróság a Ptk. 361. § (1) bekezdése alapján a szakértő által meghatározott és a felek által nem vitatott összeg, valamint a fennállásának napjától számított késedelmi kamat fizetésére kötelezte az alperest.

[10] A bíróság rámutatott arra, hogy a felperes nem csatolta az opciós jog bejegyzése alapjául szolgáló szerződést, melynek hiányában a törlés feltételeinek a fennállása nem volt megállapítható. A rendelkezésre álló adatok szerint az alperes egyébként is megküldte már a felperes részére az opciós jog törléséhez szükséges nyilatkozatot, ennek következtében a jognyilatkozat pótlásának feltételei hiányoztak. A perköltség, illeték és állam által előlegezett költség viseléséről a bíróság a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján arra figyelemmel határozott, hogy a felek pernyertességének-pervesztességének aránya közel azonos volt.

[11] Az elsőfokú ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatását és a forint alapú elszámolás eredményeként marasztalása összegének 296.154 forintra való leszállítását, másodlagosan a Pp. 252. § (2)-(3) bekezdései alapján az ítélet hatályon kívül helyezését kérte.

[12] Az alperes szerint az elsőfokú ítélet sérti a Ptk. 209. § (2) bekezdését, 237. § (2) bekezdését, 361. § (1) bekezdését, a Pp. 206. § (1) bekezdését, 221. § (1) bekezdését és a 6/2013. PJE határozatban foglaltakat. A megállapított tényállás iratellenes és hiányos, az abból levont jogi következtetések megalapozatlanok. Az ítélet alapjául szolgáló számítás eredményeként a felperes jogalap nélkül gazdagodik, ami ellentétes az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 8. pontjában foglaltakkal. A kölcsönszerződés érvénytelensége folytán előállt érdeksérelem a forint alapú elszámolással küszöbölhető ki, amely alapján a felperes túlfizetése a szakvéleményben meghatározott 296.154 forint. Ez a számítás felelne meg a 2014/17 EU Irányelv 23. cikkének is, amely előírja, hogy a tagállamnak biztosítania kell a fogyasztó számára a hitel másik pénznemre való átváltásának lehetőségét. A forint alapú számítás nem kompenzálja túl az elszenvedett hátrányokat, és helyreállítja az érdekegyensúlyt. Az elsőfokú bíróság által alkalmazott számítás azért sem megfelelő, mert a Kúria 2019. június 19-i II. módszertana szerint a 20% a kockázatviselés alsó határát jelenti az árfolyamkockázati tájékoztatás teljes hiánya esetén. A jogkövetkezmény levonása során a szerződéskötéskori kedvezőbb kamatfeltételekből adódó nyereséget kell szembeállítani az elszenvedett árfolyamváltozásból eredő veszteséggel. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróságnak mérlegelnie kellett volna, hogy az Üzletszabályzat I/23-24. pontjai szerint az árfolyamváltozás a 25 % mértéket is meghaladhatja. Az átlagos fogyasztó számára ez alapján ugyanis egyértelműnek kellett lennie, hogy az árfolyam akár szélsőséges mértékben is változhat, és az ebből eredő kockázat viselésének nincs felső határa. A bíróságnak ezért analógia alapján alkalmaznia kellett volna elszámolása során a PK 267. számú állásfoglalásban foglaltakat. Az erre vonatkozó szakértői számítások elvégzéséhez terjedelmes bizonyítás szükséges, ami az 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény szerint az elsőfokú eljárás megismétlését indokolja. A bizonyítás másodfokú eljárás keretei közötti lefolytatásával ugyanis a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság hatáskörét elvonná és a felek jogorvoslati lehetőségét korlátozná.

[13] A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Kifejtette, hogy az alperes egy teljesen új szerződési tartalom szerint kíván elszámolni, az eredeti szerződésben meghatározottnál nagyobb mértékű ügyleti kamattal és törlesztő részlettel. Az ítélezési gyakorlat egységes abban, hogy az árfolyamkockázat maximuma a szerződéskötéskori árfolyam 20 %-al növelt mértéke.

[14] Az alperes kizárólag az elsődleges fellebbezési kérelme teljesíthetősége érdekében indítványozta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, ennek következtében a Pp. 228. § (4) bekezdése értelmében fellebbezés hiányában az ítélet 296.154 forint erejéig marasztaló, továbbá a keresetet elutasító rendelkezései elsőfokon jogerőre emelkedtek.

[15] A fellebbezés az alábbiak miatt nem megalapozott:

[16] A rész- és közbenső ítélethez a Pp. 229. § (1) bekezdése értelmében anyagi jogerő fűződött [PK 195. szám], ezért a továbbiakban már nem volt vitatható, hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján az ügyleti kamat mértéke feltüntetésének a hiánya, valamint a Ptk. 209. § (1) bekezdése, 209/A. § (2) bekezdése és 239. § (2) bekezdése alapján az árfolyamkockázat áthárítására vonatkozó rendelkezések tisztességtelensége miatt a felek közötti kölcsönszerződés semmis. Az ezt követően az érvénytelenség jogkövetkezményének tárgyában hozott ítélet elleni fellebbezés alapján, a felülbírálat Pp. 253. § (3) bekezdés szerinti korlátai között a Fővárosi Ítéltáblának arról kellett állást foglalnia, hogy az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta-e az érvénytelenség jogkövetkezményeként a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását, és helyesen határozta-e meg a szerződés érvényessé nyilvánított tartalmát. Az ehhez szükséges bizonyítékok a rendelkezésre álltak, és az Ítéltábla az érdemi döntésre kiható olyan eljárási szabálysértést sem észlelt, ami szükségessé tette volna az elsőfokú tárgyalás megismétlését. Ezért az Ítéltábla sem a Pp. 252. § (2) bekezdése, sem 252. § (3) bekezdése alapján nem találta indokoltnak az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését.

[17] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a Fővárosi Ítéltábla a döntésével és annak indokaival is egyetértett. A fellebbezésre tekintettel a következőket emeli ki:

[18] A Fővárosi Ítéltábla érdemben mindenekelőtt arra mutat rá, hogy az EUB több ítéletében [pl. C-483/16. számú ítéletének 34. és 53. pontjában] kimondta, hogy a tagállamok feladata, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját, azzal a megkötéssel, hogy annak lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltétel hiányában lett volna; többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítani kell a szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára a tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot.

[19] Ezzel összhangban az érvénytelenség Ptk. 237. §-ában meghatározott jogkövetkezményeinek újra értelmezése tárgyában született 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 8. pontjában alapgondolatként írja le azt, hogy a szerződés érvénytelensége esetén a bíróság a felek jogviszonyát a „végigható szinallagma” követelménye alapján rendezze. Ennek érdekében az érvénytelenség valamennyi jogkövetkezményének levonása esetén arra kell törekedni, hogy egyik fél se kerüljön a másikkal szemben aránytalanul kedvezőbb, illetve méltánytalanul súlyosabb vagyoni helyzetbe. A bíróságnak meg kell akadályoznia bármelyik fél jogalap nélküli gazdagodását, ezért a jogviszony rendezése során a már teljesített szolgáltatással lehetőleg egyenértékű ellenszolgáltatást kell elrendelnie, és figyelemmel kell lennie arra, hogy egyik fél se kerüljön kedvezőbb helyzetbe annál, mintha eleve érvényes szerződést kötött volna.

[20] Az alperes a jogalap nélküli gazdagodás szabályaira hivatkozással alaptalanul kérte számon a feltűnően aránytalan előny kiküszöbölésére vonatkozó szabályok alkalmazásának a hiányát. A tisztességtelen szerződési kikötés folytán érvénytelen szerződés érvényessége ugyanis olyan szerződési tartalom kialakításával küszöbölhető ki, amely esetében a felek jogaiban és kötelezettségeiben a szerződéskötéskori egyensúly eltolódás már nem áll fenn. Ez pedig még abban az esetben sem feleltethető meg az egyenértékűség vizsgálatán alapuló, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnően aránytalan értékkülönbség kiküszöbölésének, ha a tisztességtelen kikötés egyébként kihat a felek vagyoni jogaira és kötelezettségeire. Az adós fizetési kötelezettségének az árfolyamváltozásból eredő növekedése vagy csökkenése ugyanis nem tekinthető a hitelező valamely szolgáltatása ellenszolgáltatásának, ennek következtében az érvénytelenség jogkövetkezménye szempontjából az sem bír jelentőséggel, hogy a felperes helyzete mennyivel vált hátrányosabbá azáltal, hogy kölcsöne nem forint, hanem devizaalapú volt.

[21] Ezzel összefüggésben a Fővárosi Ítéltábla mindenekelőtt arra mutat rá, hogy az alperes által hivatkozott 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pontja szerint sem a PK 267. számú állásfoglalás értékaránytalanság kiküszöbölésére vonatkozó szabályai irányadók egy bármely okból érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása során. Mindössze arról van szó, hogy a PK 267. számú állásfoglalás II. pontjához fűzött indokolásban részletezett szempontok analóg módon az érvénytelenség Ptk. 237. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott jogkövetkezményei közüli választás során is alkalmazhatók. A peres felek között azonban az érvényessé nyilvánítással egyenrangú más jogkövetkezmény alkalmazásának szükségessége nem merült fel.

[22] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria a bíróságokra kötelező jogegységi határozatok hozatalával biztosítja a jogalkalmazás egységességét, a Kúria Konzultációs Testületének állásfoglalása azonban ilyen kötelező erővel nem rendelkezik. Ezért a tisztességtelen szerződési feltétel miatt érvénytelen kölcsönszerződés forintosítás útján való érvényessé nyilvánítása sem volt elfogadható önmagában amiatt, hogy az ún. devizahiteles érvénytelenségi perek jogalkalmazási gyakorlatát vizsgáló Konzultációs Testület 2019. június 19-i ülésén elfogadott állásfoglalása ennek lehetőségét felvetette. Az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonása során abból kellett kiindulni, hogy az érvényessé nyilvánítással a bíróság alakítóan nyúl bele a felek szerződésébe, nem a Ptk. 241. §-ának feltételei szerint, de lényegében módosítja azt [1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pont]. A szerződést azonban csak úgy módosíthatja, hogy a lényeges elemein kizárólag a fennálló érvénytelenségi ok kiküszöböléséhez szükséges mértékben, a felek szerződési akaratát figyelembe véve változtat.

[23] A felek devizaalapú kölcsönszerződést kívántak egymással kötni. Az árfolyamkockázat korlátlan áthárítására vonatkozó kikötések tisztességtelensége abban áll, hogy a szerződés az árfolyamkockázat viselését teljes egészében a fogyasztóra hárította, ugyanakkor nem biztosított eszközöket számára ahhoz, hogy az ebből eredő hátrányos jogkövetkezményeket elhárítsa vagy enyhítse, ezáltal a felek jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyensúlytalanságot eredményezett. Ez az egyensúlytalanság az érvényessé nyilvánítás eszközével az adósra hárított kockázat korlátatlanságának megszüntetésével, az adós által viselt kockázat felső korlátjának szerződésbe iktatásával küszöbölhető ki. E korlát

mértékét a bíróságnak arra figyelemmel kell meghatároznia, hogy a szerződéskötés körülményei alapján az árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó teljes körű tájékoztatás esetén a fogyasztó egyedi megtárgyalás esetén reálisan milyen mértékű kockázatot vállalt volna.

[24] Az elsőfokú bíróság helyes mérlegelés eredményeként jutott arra a következtetésre, hogy a felperes egyedi megtárgyalás esetén legfeljebb 20 % mértékű árfolyamemelkedés erejéig vállalta volna az árfolyamváltozás kockázatának viselését. Erre figyelemmel helytállóan vonta meg az árfolyamnak azt a felső határát, amellyel a kölcsönszerződés érvénytelenségének oka kiküszöbölhető, ehhez képest a felperes túlfizetésének összege helyes számítás eredménye. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bírósággal egyetértett abban is, hogy az ügyleti kamat a szerződés alapján meghatározható volt, és a kamat szakértő által meghatározott mértékét a felek nem vitatták.

[25] A kifejtettek alapján az Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét – az indokolás kiegészítésével – a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[26] Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért az Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a felperes áfát tartalmazó ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségének a megfizetésére kötelezte őt.

Budapest, 2022. március 29.

dr. Lente Sándor s.k.
s.k.

dr. Csóka István s.k.

dr. Istenes Attila

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró